EVROPSKÁ
KOMISE

V Bruselu dne 15.10.2020
COM(2020) 635 final

ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ A EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU

Stav přírody v Evropské unii

Zpráva o stavu a trendech u druhů a typů stanovišť chráněných podle směrnice o ochraně ptáků a směrnice o ochraně přírodních stanovišť za období 2013–2018

1. Úvod

Směrnice EU o ochraně ptáků[1] a směrnice EU o ochraně přírodních stanovišť[2] („směrnice o ochraně přírody“), o něž se opírá síť chráněných území Natura 2000, jsou základním kamenem politiky EU v oblasti biologické rozmanitosti. Usilují o zajištění ochrany druhů a typů stanovišť s významem pro EU a chrání všechny volně žijící ptáky (více než 460 druhů), reprezentativní a ohrožená stanoviště (233 typů, a to od porostů mořské trávy po alpské louky) a téměř 1 400 dalších druhů, od drobných rostlin po savce, včetně mnoha věhlasných volně žijících druhů. Ukládají členským státům, aby zachovávaly a obnovovaly stav druhů a stanovišť, který je příznivý z hlediska jejich ochrany.

Aby mohla Komise posuzovat pokrok směrem k dosažení cílů směrnic o ochraně přírody, musí členské státy podávat každých šest měsíců zprávy v souladu s požadavky článku 12 směrnice o ochraně ptáků a článku 17 směrnice o ochraně přírodních stanovišť, a to zejména o stavu z hlediska ochrany a trendech u stanovišť a druhů, které chrání. Tato souhrnná zpráva, která je třetím hodnocením stavu z hlediska ochrany v EU provedeným na základě těchto směrnic, je výsledkem největšího a nejrozsáhlejšího shromažďování údajů a podávání zpráv o stavu přírody v Evropě. Dokumentuje stav a trendy stanovišť a druhů v období 2013–2018 vykázané 28 členskými státy[3], a tudíž poskytuje aktuální přehled o stavu přírody v EU. Posuzuje průběžné změny, hlavní tlaky a přispění sítě Natura 2000 k ochraně chráněných druhů a stanovišť. Analýza je podložena podrobným technickým posouzením Evropské agentury pro životní prostředí[4].

2. Stav a trendy stanovišť a druhů v EU

Členské státy poskytují údaje v harmonizovaném formátu, aby mohly být vkládány do databází používaných pro agregační hodnocení na úrovni EU, která provádí Evropská agentura pro životní prostředí.

Pokud jde o ptáky, hodnocení je prováděno na úrovni EU. Chráněné druhy a typy stanovišť, na které se vztahuje směrnice o ochraně přírodních stanovišť, jsou hodnoceny na úrovni

---

1 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/147/ES ze dne 30. listopadu 2009 o ochraně volně žijících ptáků (Úř. věst. L 20, 26.1.2010, s. 7).

2 Směrnice Rady 92/43/EHS ze dne 21. května 1992 o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (Úř. věst. L 206, 22.7.1992, s. 7).

3 Tato zpráva stále obsahuje údaje ze Spojeného království, které v lednu 2020 vystoupilo z EU. Poprvé zahrnuje údaje z Chorvatska, které do EU vstoupilo v červenci 2013. Jediným členským státem, který neposkytl zprávu týkající se ptáků, bylo Rumunsko.

4 *State of nature in the EU — results from reporting under the nature directives 2013-2018* (Stav přírody v EU – výsledky ze zpráv předložených podle směrnic o ochraně přírody za období 2013–2018), Evropská agentura pro životní prostředí; k dispozici společně s dalšími online materiály, včetně souhrnných přehledů podle jednotlivých členských států, na:
https://www.eea.europa.eu/themes/biodiversity/state-of-nature-in-the-eu/state-of-nature-2020
https://ec.europa.eu/environment/nature/knowledge/rep_habitats/index_en.htm

devíti suchozemských biogeografických oblastí[5] a pěti mořských oblastí[6]. Za účelem jasného a konzistentního způsobu komunikace jsou výsledky předkládány s použitím barev semaforu (zelená – jantarově žlutá – červená), které mají označovat stav „dobrý“, „nedostatečný“ a „špatný“[7]. Všechny statistiky ohledně celkového stavu a trendů se opírají o celou řadu hodnocení na úrovni EU u jednotlivých stanovišť a druhů.

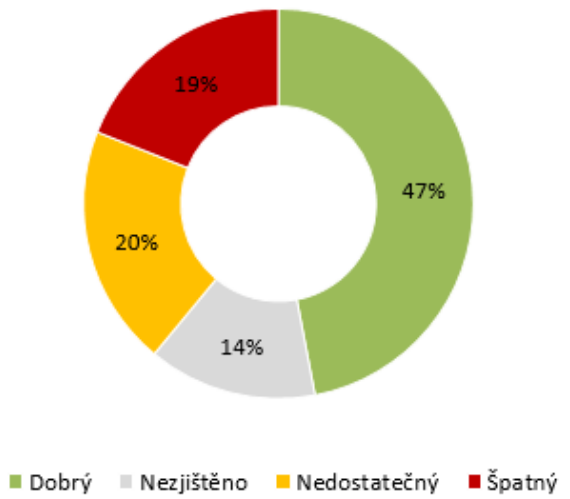
I když je tato agregace údajů ze zpráv podávaných na vnitrostátní úrovni nezbytná pro posouzení na úrovni EU a biogeografických oblastí, může zakrývat pozitivní vývoj na nižších (tj. místních, oblastních nebo vnitrostátních) úrovních.

2.1 Ptáci

Směrnice o ochraně ptáků chrání všechny přirozeně se vyskytující druhy volně žijících ptáků na evropském území členských států (více než 460 druhů). Ve své příloze I uvádí 197 (pod)druhů, které vyžadují zvláštní opatření týkající se ochrany stanovišť, včetně vymezení zvláště chráněných oblastí. Příloha II uvádí 86 (pod)druhů, které mohou být loveny podle vnitrostátních právních předpisů.

Ptáci – stav populací na úrovni EU

Obrázek 1: Stav populací druhů ptáků v EU

Pozn.: Celkový počet hodnocení je 463 (jedno hodnocení pro každý druh).

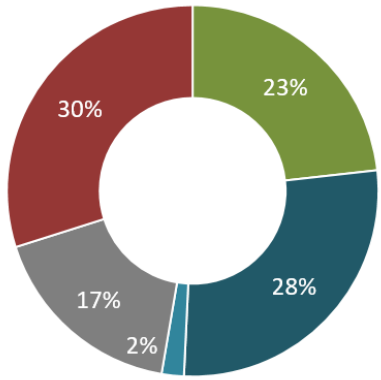
[5] Alpínská, boreální, středomořská, atlantská, kontinentální, panonská, černomořská, makaronéská, stepní.
[6] Atlantská, baltská, černomořská, makaronéská, středomořská.
[7] Další podrobnosti o metodách hodnocení podle směrnice o ochraně ptáků a směrnice o ochraně přírodních stanovišť viz zpráva agentury EEA.

Z hodnocení na úrovni EU vyplývá, že 47 % všech druhů ptáků má dobrý stav populace, který klesl o 5 procentních bodů z 52 % v roce 2015[8]. Podíl druhů, u nichž je stav nedostatečný a špatný, vzrostl z 32 % na 39 %, přičemž stav 14 % je z důvodu neexistence spolehlivých údajů stále nezjištěno (ve srovnání s 16 % v roce 2015).

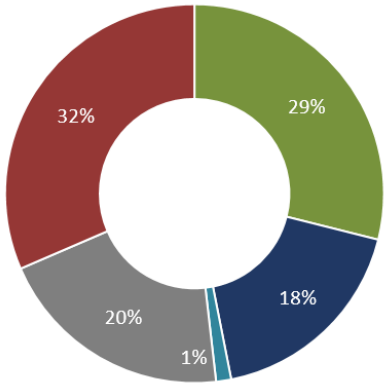
[8] *State of nature in the EU — results from reporting under the nature directives 2007–2012* (Stav přírody v EU – výsledky ze zpráv předložených na základě směrnic o ochraně přírody v období 2007–2012), EEA (2015), Technická zpráva č. 2/2015, ISSN 1725-2237, Úřad pro publikace Evropské unie, 2015.

Ptáci – trendy populací na úrovni EU

Obrázek 2a: Krátkodobé (12leté) trendy u hnízdních populací ptáků na úrovni EU

Obrázek 2b: Dlouhodobé (38leté) trendy u hnízdních populací ptáků na úrovni EU

Pozn.: Statistiky vycházejí ze 465 krátkodobých a 467 dlouhodobých trendů u hnízdních populací ptáků na úrovni EU. Zahrnují trendy u omezeného počtu poddruhů a biogeografických populací.

Členské státy podaly zprávy o trendech u hnízdních a přezimujících populací ptáků[9] z krátkodobého a dlouhodobého hlediska, tj. za posledních 12 let (2007–2018) a za posledních 38 let (1980–2018).

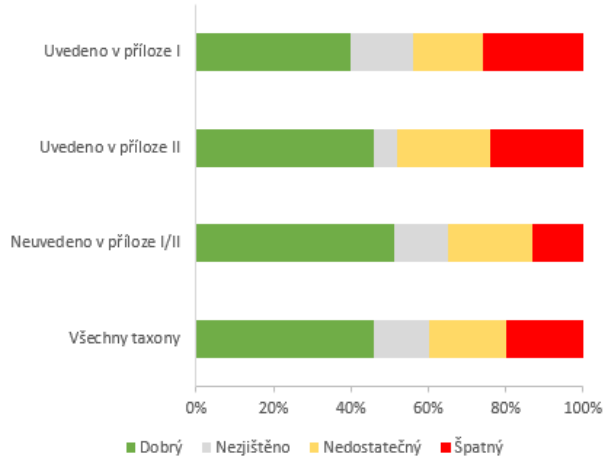
Z údajů vyplývá, že:

- téměř třetina (30 %) všech hodnocených druhů hnízdících ptáků vykazuje klesající krátkodobý trend (stejné procento jako v roce 2015),
- krátkodobé trendy u hnízdících ptáků vykazují o 5 % méně druhů s rostoucí populací než v roce 2015 a nárůst o 7 % u druhů se stabilními nebo kolísajícími trendy: hodnocení „nezjištěno“ kleslo o 2 %,
- mírně dlouhodobější trendy u hnízdících ptáků spíše klesají, než rostou (v období 2008–2012 to bylo naopak); nicméně podíl „nezjištěných“ dlouhodobých trendů u hnízdících ptáků se snížil o 10 procentních bodů z 30 % na 20 % a
- v případě 91 trendů u přezimující populace je krátkodobá situace stejná jako v roce 2015 (45 % rostoucí, 29 % klesající); 54 % dlouhodobých trendů roste a 13 % klesá (první uvedený podíl tedy poklesl o 9 procentních bodů, zatímco druhý uvedený podíl je víceméně stejný).

[9] Další podrobnosti viz zpráva agentury EEA; https://www.eea.europa.eu/themes/biodiversity/state-of-nature-in-the-eu/state-of-nature-2020.

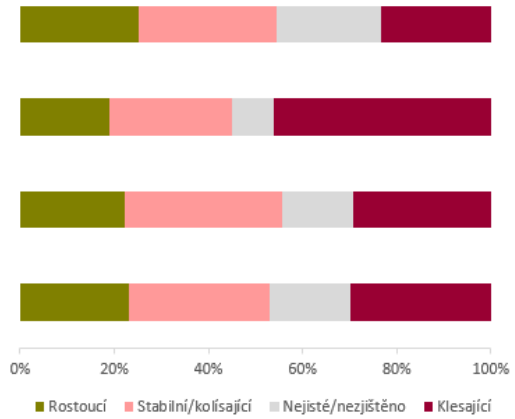
Stav a trendy u ptáků podle jejich uvedení na seznamu ve směrnici o ochraně ptáků

Obrázek 3a: Stav populací v EU, pokud jde o druhy ptáků uvedené v přílohách I a II, druhy ptáků neuvedené v příloze I/II a všechny druhy ptáků

Pozn.: Celkem bylo provedeno 505 hodnocení.

Obrázek 3b: Krátkodobé trendy v EU u hnízdních populací, pokud jde o druhy ptáků uvedené v přílohách I a II, druhy ptáků neuvedené v příloze I/II a všechny druhy ptáků

Pozn.: Celkem bylo provedeno 465 hodnocení.

Z analýzy stavu a trendů u druhů uvedených v přílohách I a II směrnice o ochraně ptáků vyplývá, že:

- podíl druhů uvedených v příloze I s bezpečným stavem poklesl od roku 2015 o 8 procentních bodů (ze 48 % na 40 %), zatímco podíly druhů se špatným a nedostatečným stavem vzrostly o 6 procentních bodů (z 38 % na 44 %). To naznačuje zhoršení stavu několika druhů uvedených v příloze I, a to navzdory zvláštním opatřením týkajícím se ochrany stanovišť požadovaným směrnicí. Skutečnost, že stav 16 % druhů uvedených v příloze I je stále nezjištěn, je zvlášť znepokojivý a zdůrazňuje potřebu zlepšení monitorovacích systémů u těchto druhů v členských státech,
- podíl druhů uvedených v příloze II (lovné druhy) s dobrým stavem poklesl od roku 2015 o 9 procentních bodů (z 55 % na 46 %), zatímco podíl uvedených druhů se špatným a nedostatečným stavem vzrostl o 9 procentních bodů (z 39 % na 48 %) a
- pokud jde o krátkodobé populační trendy u hnízdících ptáků, druhy uvedené v příloze II vykazují zdaleka nejvyšší míru klesajících trendů – přibližně 46 %, tj. dvojnásobek podílu druhů uvedených v příloze I (23 %).

2.2 Typy stanovišť

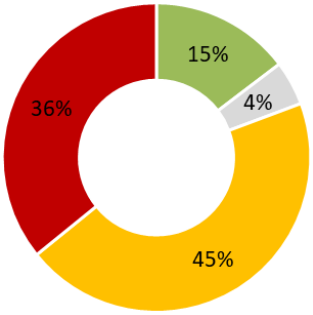
Z 233 typů stanovišť uvedených v příloze I směrnice o ochraně přírodních stanovišť je 224 suchozemských a devět čistě mořských. Vykazovaná rozloha suchozemských stanovišť

představuje téměř třetinu pevninského území zemí EU-28 a zaujímá 1,3 milionu km^2. Mořská stanoviště se nacházejí na 0,4 milionu km^2 vod EU.

Škála stanovišť je velmi široká. Některá pokrývají velká území, zatímco jiná se vyskytují jen na velmi malé ploše. Nejpočetnější skupinu typů stanovišť z přílohy I tvoří lesy (35 % všech typů), po nichž následují přirozené a polopřirozené travinné porosty (14 %). Skupiny, jako jsou například vřesoviště a křoviny mírného pásu, tuholisté křoviny, vrchoviště, rašeliniště a močály, a skalní stanoviště, představují pouze 5 % uvedených typů stanovišť.

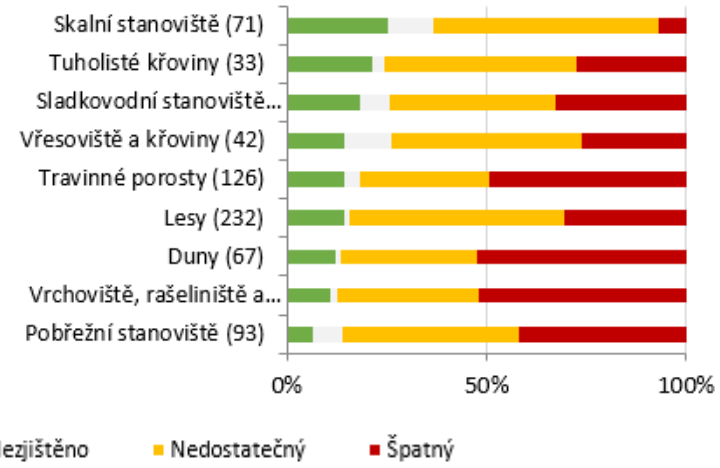
Stav stanovišť z hlediska ochrany

Obrázek 4a: Stav stanovišť z hlediska ochrany na úrovni EU

Pozn.: Statistiky vycházející z řady hodnocení stanovišť na úrovni EU (818).

Obrázek 4b: Stav z hlediska ochrany podle jednotlivých skupin stanovišť na úrovni EU

Pozn.: Počet hodnocení provedených u jednotlivých skupin je uveden v závorce. Mořská stanoviště spadají do skupiny „pobřežních stanovišť“. Celkový počet hodnocení je 818 hodnocení.

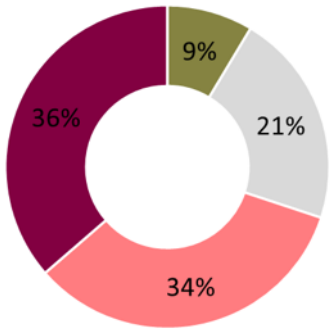
Stav stanovišť z hlediska ochrany se ve vykazovaném období nezlepšil. Pouze 15 % hodnocení stanovišť uvádí dobrý stav z hlediska ochrany, oproti 16 % v roce 2015. Převážná většina uvádí nepříznivý stav (45 % nedostatečný a 36 % špatný, v porovnání se 47 % a 30 % v roce 2015). I když se úroveň hodnocení uvádějících nedostatečný stav snížila o dva procentní body a úroveň hodnocení, která uvádějí špatný stav, vzrostla o šest procentních bodů, většina změn neodráží skutečné zhoršení v praxi, ale zlepšení metod hodnocení na úrovni EU nebo členského státu.

Z devíti vykazovaných skupin stanovišť mají nejnižší podíl hodnocení s „dobrým“ stavem pobřežní stanoviště (která zahrnují typy mořských stanovišť). Duny, vrchoviště, rašeliniště a močály jsou nejčastěji hodnoceny jako stanoviště ve špatném stavu (více než 50 %). Travinné porosty, které zahrnují některá druhově velmi bohatá stanoviště, patří rovněž mezi stanoviště, která vykazují nejvyšší podíl hodnocení „špatný stav“ (49 %). Travinné porosty, které vyžadují aktivní obhospodařování, jsou v obzvláště špatném stavu.

I nadále jsou problémem nedostatečné znalosti ohledně devíti mořských stanovišť. Stav přibližně 26 % mořských stanovišť členských států z hlediska ochrany zůstává nezjištěn (ve srovnání se 4 % u suchozemských stanovišť).

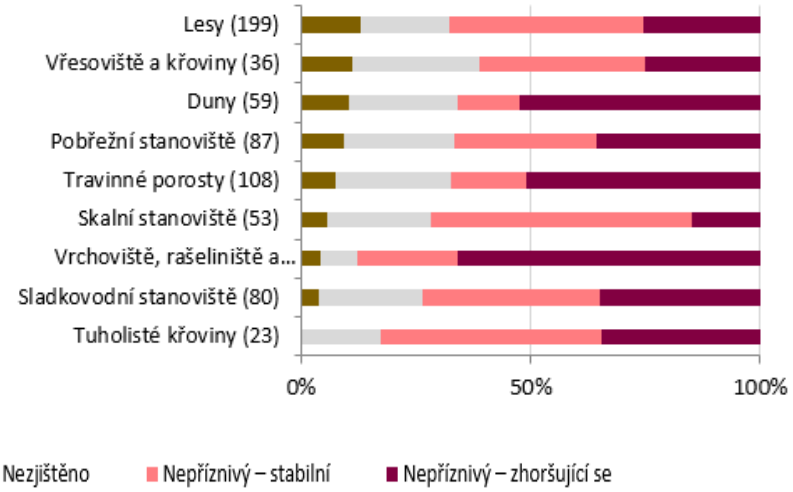
Trendy stavu stanovišť z hlediska ochrany

Obrázek 5a: Trendy stavu stanovišť z hlediska ochrany s nepříznivým (tj. nikoli dobrým) nebo nezjištěným stavem na úrovni EU

Pozn.: Trendy stavu z hlediska ochrany vycházejí z hodnocení stanovišť na úrovni EU (698).

Obrázek 5b: Trendy stavu stanovišť z hlediska ochrany s nepříznivým (tj. nikoli dobrým) nebo nezjištěným stavem podle skupin stanovišť na úrovni EU

Pozn.: Počet hodnocení je uveden v závorce. Celkem bylo provedeno 698 hodnocení.

Stav 81 % uvedených stanovišť je hodnocen jako „nedostatečný“ nebo „špatný“ na úrovni EU. Pouze 9 % z nich vykazuje zlepšující se trendy, zatímco u 36 % stanovišť se ukazuje trvalé zhoršování. Zhoršující se trendy jsou pozorovány nejméně u 25 % všech hodnocení napříč skupinami stanovišť, s výjimkou skalních stanovišť (15 %). Nejvyšší podíl zhoršujících trendů (více než 50 % u každé skupiny) je u vrchovišť, rašelinišť a močálů, travinných porostů a dun. Trend zhoršování stavu z hlediska ochrany vykazují travinné porosty, zejména sečené louky[10], bezkolencové louky (*Molinia spp.*)[11] a některé typy polopřirozených suchých travinných porostů[12], což svědčí o jejich závislosti na extenzivních zemědělských postupech, jichž v celé EU stále ubývá. Lesy vykazují v rámci hodnocených stanovišť nejvyšší podíl zlepšujících se trendů (13 %).

2.3 Jiné druhy než ptáci

Přílohy II, IV a V směrnice o ochraně stanovišť uvádí 1 389 druhů evropského zájmu[13]. V některých větších taxonomických skupinách, jako jsou měkkýši, členovci a cévnaté rostliny,

[10] Typy stanovišť v této skupině zahrnují nížinné sečené louky (6510) a horské sečené louky (6520).

[11] Bezkolencové louky *(Molinia spp.)* na vápenitých, rašelinných nebo hlinitosiltových těžkých půdách *(Molinion caeruleae)* (6410)

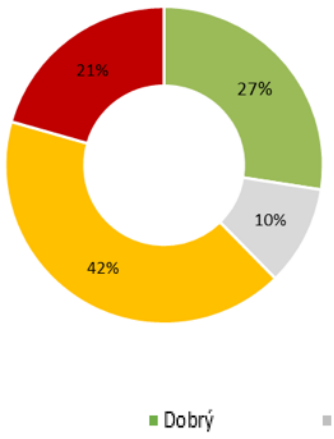
[12] Typy stanovišť v této skupině zahrnují facie polopřirozených suchých travinných porostů a křovin na vápenitých podložích *(Festuco-Brometalia)* (6210) a severské alvary a ploché skály z prekambrického vápence (6280).

[13] Příloha II: druhy, u nichž se vyžaduje vyhlášení zvláštních oblastí ochrany (lokality sítě Natura 2000);
příloha IV: přísně chráněné druhy;
příloha V: druhy, jejichž odebrání z volné přírody a využívání může být předmětem určitých opatření na jejich obhospodařování.

je podíl druhů, na něž se vztahují přílohy, velmi nízký. Nejlépe zastoupenými skupinami jsou obratlovci, přičemž v přílohách je uvedeno 85 % druhů obojživelníků, 70 % druhů plazů, 64 % druhů savců a 39 % druhů sladkovodních ryb. Řada neuvedených druhů, včetně mnoha běžnějších druhů, těží z opatření v rámci směrnice, včetně ochrany typů stanovišť uvedených v příloze I.

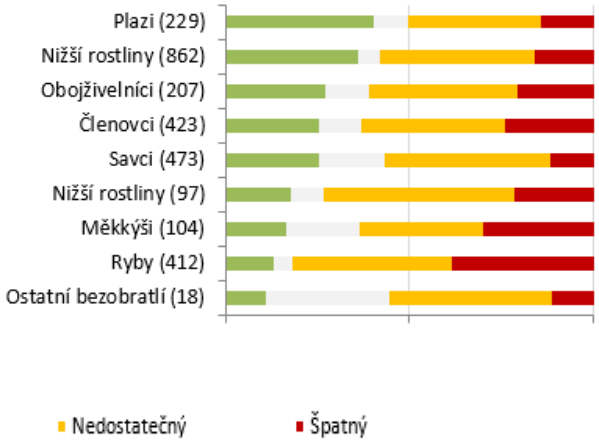
Stav druhu z hlediska ochrany

Obrázek 6a: Stav ochrany druhů na úrovni EU

Pozn.: Statistiky vycházející z řady hodnocení druhů na úrovni EU (2 825).

Obrázek 6b: Stav ochrany podle jednotlivých skupin druhů na úrovni EU

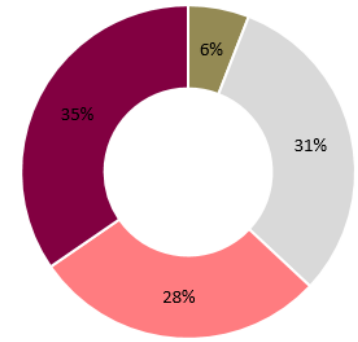
Pozn.: Počet hodnocení provedených u jednotlivých skupin je uveden v závorce. Celkem bylo provedeno 2 825 hodnocení.

Více než čtvrtina (27 %) hodnocení druhů uvádí dobrý stav z hlediska jejich ochrany, zatímco v roce 2015 to bylo 23 %. 63 % uvádí nedostatečný nebo špatný stav, což je podobný údaj jako v roce 2015 (60 %). Počet hodnocení uváděných jako „nezjištěno“ od minulého vykazovaného období poklesl (ze 17 % na 10 %), zůstává ale i nadále výrazně vyšší než u stanovišť (4 %). Na úrovni členských států je stav většiny mořských druhů (59 %) nezjištěn, zatímco u suchozemských druhů jde pouze o 8 %, což naznačuje, že jsou na monitorování mořských druhů vynakládány nedostatečné zdroje.

Skupinami druhů, které mají nejvyšší podíl hodnocení „dobrý stav“ na úrovni EU, jsou plazi (36%) a cévnaté rostliny (40 %). Stav z hlediska ochrany byl u přibližně 30 % druhů měkkýšů a ryb zhodnocen jako „špatný“.

Trendy stavu druhů z hlediska ochrany

Obrázek 7a: Trendy stavu z hlediska ochrany u druhů s nepříznivým (tj. nikoli dobrým) nebo nezjištěným stavem na úrovni EU

Pozn.: Trendy stavu z hlediska ochrany vycházejí z hodnocení druhů na úrovni EU (2 049).

Obrázek 7b: Trendy stavu z hlediska ochrany u druhů s nepříznivým (tj. nikoli dobrým) nebo nezjištěným stavem na úrovni EU, podle jednotlivých skupin

Pozn.: Počet hodnocení je uveden v závorce. Celkem bylo provedeno 2 049 hodnocení.

Z 2 049 druhů, jejichž stav z hlediska ochrany byl zhodnocen jako nedostatečný nebo špatný na úrovni EU, vykazuje 35 % klesající a 6 % rostoucí trend. U dalších 31 % je trend nezjištěn. S výjimkou savců (10 %), ryb (9 %) a nižších rostlin (6 %) podíl druhů hodnocených stavem „nedostatečný“ nebo „špatný“, ale se zlepšujícími se trendy, zůstává nižší než 5 %. Zatímco u ryb je vidět rostoucí trendy více než u jiných skupin druhů, vykazují rovněž (spolu s obojživelníky) nejvyšší podíl zhoršujících se trendů (takřka 50 %). Silné klesající trendy byly vykázány u dalších skupin druhů, např. u druhů, jejichž výskyt v rámci stanovišť se omezuje na travní porosty, jako jsou hnědásek chrastavcový *(Euphydryas aurinia)* a sinokvět chrpovitý (*Jurinea cyanoides*).

3. Vývoj stavu a trendů

3.1 Pokrok směrem k dosažení cíle 1 strategie v oblasti biologické rozmanitosti do roku 2020

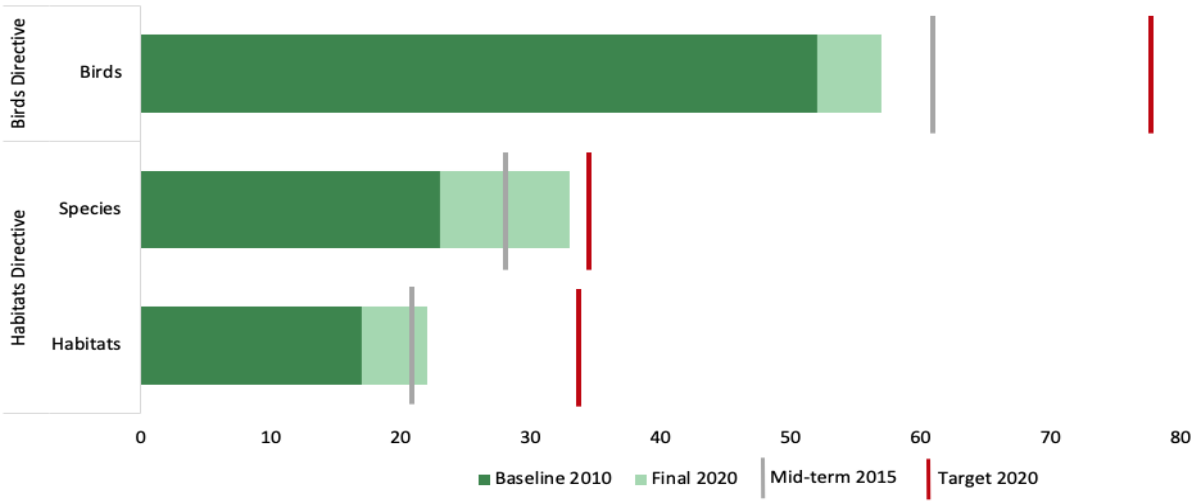
Na základě informací poskytnutých členskými státy pro toto hodnocení jsme stanovili rozsah, v němž bylo dosaženo cíle 1 strategie v oblasti biologické rozmanitosti do roku 2020[14]. Cílem bylo zastavit zhoršování stavu všech druhů a stanovišť, na které se vztahují právní předpisy

[14] Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů, *Naše životní pojistka, náš přírodní kapitál: strategie EU v oblasti biologické rozmanitosti do roku 2020*, KOM(2011) 244 v konečném znění.

EU upravující ochranu přírody, a dosáhnout významného a měřitelného zlepšení jejich stavu do roku 2020 tak, aby bylo (ve srovnání s hodnoceními v roce 2010):

- o 100 % více hodnocení stanovišť s příznivým nebo zlepšujícím se stavem z hlediska ochrany (tj. 34 % z celkového počtu),
- o 50 % více hodnocení druhů podle směrnice o ochraně přírodních stanovišť s příznivým nebo zlepšujícím se stavem z hlediska ochrany (35 %) a
- o 50 % více hodnocení druhů podle směrnice o ochraně ptáků s bezpečným nebo zlepšujícím se stavem z hlediska ochrany (78 %).

Obrázek 8: Pokrok směrem k dosažení cíle 1 (v % z hodnocení)

Pozn.: V každém pruhu je procentuální podíl hodnocení s dobrým nebo zlepšujícím se stavem.

Pokud jde o cíle pro rok 2020, bylo od výchozího scénáře z roku 2010 dosaženo omezeného pokroku, s výjimkou případu jiných druhů než ptáků, kde byl cíl téměř splněn. Pokračující zhoršování u některých stanovišť a druhů nad těmito zlepšeními převážilo. Údaje vykázané v roce 2019 dokazují, že podíl druhů a stanovišť se zhoršujícími se trendy dokonce mírně vzrostl: u ptáků z 20 % na 23 %, u jiných druhů než ptáků z 22 % na 26 % a u stanovišť z 30 % na 32 %.

Cíl pro rok 2020, tedy aby 34 % stanovišť bylo hodnoceno stavem „příznivý“ nebo „zlepšující se“, nebyl splněn (číslo bylo o 12 procentních bodů nižší). Podíl jiných druhů než ptáků, jejichž stav je hodnocen jako příznivý nebo zlepšující se, nicméně téměř dosáhl dílčího cíle pro rok 2020 ve výši 35 % (číslo bylo o dva procentní body nižší). Trendy populací ptáků působí smíšeným dojmem, s nárůstem počtu druhů, jejichž stav byl mezi roky 2010 a 2015 hodnocen jako „bezpečný“ a „zlepšující se“, avšak s určitým zhoršením (o tři procentní body) od roku 2015 do roku 2020, čímž vznikl oproti cíli ve výši 78 % rozdíl více než 20 procentních bodů. Cíl 1 strategie v oblasti biologické rozmanitosti do roku 2020 tedy nebyl splněn.

3.2 Zlepšení v členských státech

Je známo, že „stav z hlediska ochrany“ se pomalu mění, a není tedy velmi citlivým krátkodobým ukazatelem zlepšení. Hodnocení na úrovni EU mohou rovněž zastřít zlepšení v jednotlivých členských státech. Pozitivní a stabilizující trendy na úrovni jednotlivých zemí (kde se trend skutečně mění z klesajícího v předchozím vykazovaném období na stabilní v období stávajícím) jsou pozitivním vývojem, který by měl být zohledněn a analyzován nad rámec pozitivních změn stavu.

V průměru 6 % vnitrostátních/regionálních hodnocení členských států, pokud jde o stanoviště, vykazuje zlepšení, nejčastěji v případě lesů a sladkovodních stanovišť (10 % všech hodnocení ve skupině), vřesovišť a křovin (7 %), vrchovišť, rašelinišť a močálů i dun (6 %). Příkladem zlepšení pobřežního stanoviště jsou baltské pobřežní louky ve Finsku.

Podobně vykazuje zlepšení v průměru 6 % všech vnitrostátních/regionálních hodnocení u jiných druhů než ptáků. Největší počet zlepšení je u savců (9 % všech zaznamenaných hodnocení savců vykazuje zlepšení), po nichž následují ryby (8 %) a cévnaté rostliny (5 %). Mezi savci je například uváděn bobr (*Castor fiber*), tuleň kuželozubý (*Halichoerus grypus*) a tuleň obecný (*Phoca vitulina*).

U ptáků se zlepšení na vnitrostátní úrovni vymezuje jinak, neboť neexistuje žádné vnitrostátní hodnocení stavu z hlediska ochrany a trendu stavu. Proto se za zlepšení považuje pozitivní krátkodobý trend populace nebo stabilizace po negativním dlouhodobém trendu v předchozí vnitrostátní zprávě. Celkově existuje 2 148 zpráv členských států, které uvádějí zlepšení podle výše uvedeného kritéria. Celosvětově to odpovídá 397 (pod)druhům ptáků, u nichž došlo ke zlepšení v alespoň jednom členském státě v přinejmenším jedné vykazované sezoně. Přibližně 44 % všech ptáků se zlepšujícími se trendy představují stěhovaví vodní ptáci[15]. Řada těchto druhů je rovněž zařazena do kategorie mořských druhů podle rámcové směrnice EU o strategii pro mořské prostředí a představuje 33 % všech zlepšení. Druhy polních a lesních ptáků představují přibližně 9 % (jednotlivě). Mezi druhy ptáků, u nichž došlo ke zlepšení, patří například orel mořský (*Haliaeetus albicilla*), jeřáb popelavý (*Grus grus*), luňák červený (*Milvus milvus)* a volavka bílá (*Ardea alba*).

3.3 Pokrok v oblasti kvality údajů

Posouzení pokroku týkajícího se stavu z hlediska ochrany vyžaduje zavedení vhodných monitorovacích systémů ve všech členských státech. V mnoha případech však vykázané informace pochází z dílčích zjišťování prováděných za jinými účely. V ostatních případech členské státy nemají vhodné údaje a spoléhají se na odborný posudek. U stanovišť a druhů, na které se vztahuje směrnice o ochraně přírodních stanovišť, pochází více než 40 % vykázaných informací z dílčích zjišťování a více než 20 % je založeno pouze na odborném posudku. V případě údajů o ptácích více než 30 % vykázaných informací pochází z dílčích zjišťování a více než 15 % je založeno na odborném úsudku. Z tohoto kola podávání zpráv

[15] Vztahuje se na ně Dohoda o ochraně africko-euroasijských stěhovavých vodních ptáků (AEWA)

vyplývá, že stále existují omezení způsobená nedostatečnými nebo neúplnými údaji (i když se jejich míra v jednotlivých členských státech velmi liší a je menšího rozsahu než v roce 2015). Nicméně údaje, které se zde předkládají, jsou milníkem v hodnocení stavu přírody v EU a představují pevný základ pro zlepšení v oblasti podávání zpráv, hodnocení a provádění, aby bylo možné dosáhnout cílů strategie v oblasti biologické rozmanitosti pro rok 2030.

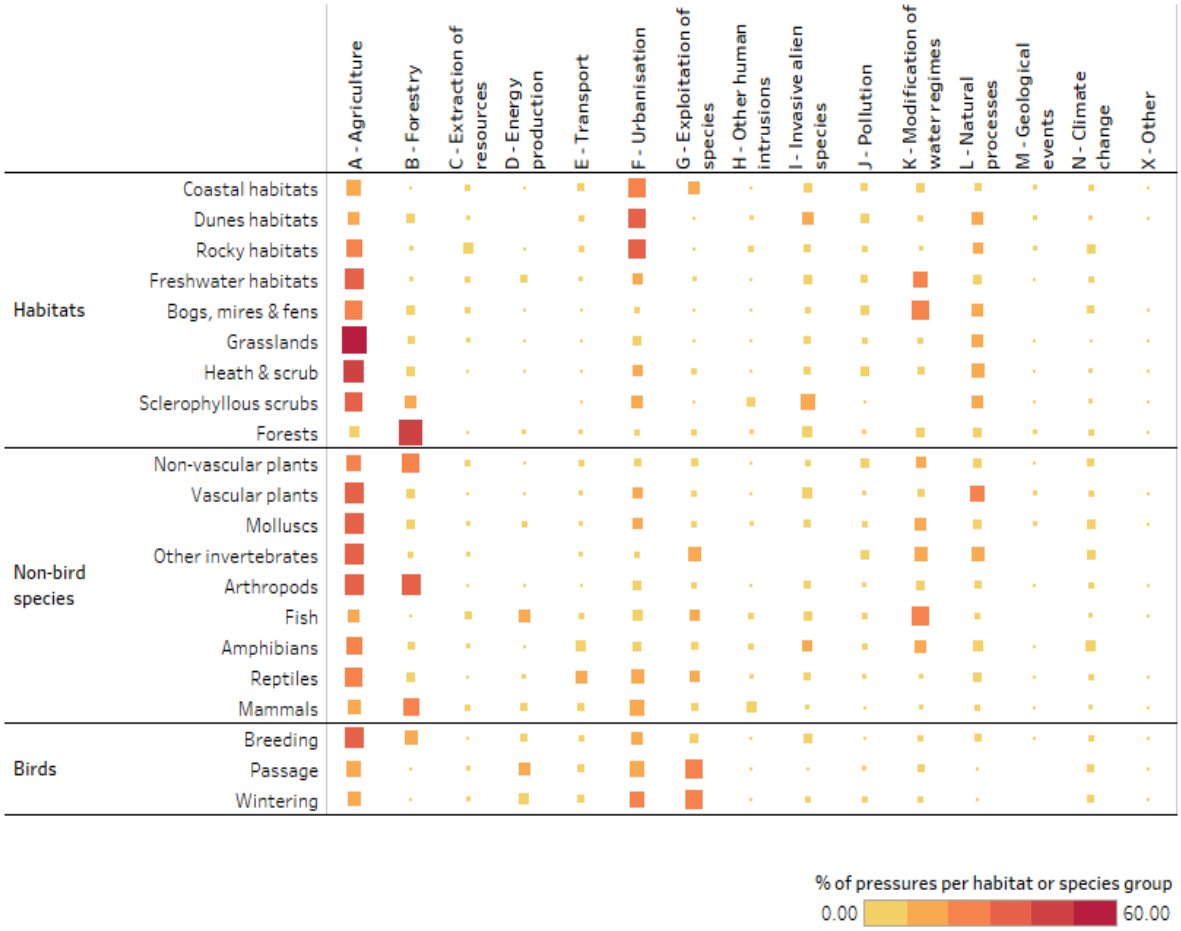
4. Tlaky a reakce

4.1 Tlaky

Evropa je jednou z nejhustěji osídlených oblastí světa. Lidská činnost utváří její krajinu celá staletí a přispívá velkou měrou k její biologické rozmanitosti, např. pokud jde o polopřírodní stanoviště, jako jsou rozsáhlé sečené louky a polopřirozené suché travinné porosty. Lidská činnost však způsobuje rovněž zhoršení a pokles u řady původních druhů a typů stanovišť – zejména (a mnohem rychleji) v posledních 100 letech.

Členské státy informovaly o hlavních příčinách úbytku druhů a zhoršování stavu stanovišť u jednotlivých druhů a stanovišť. Celkově předložily 67 000 záznamů s použitím seznamu 203 jednotlivých tlaků z 15 kategorií (od „A – Zemědělství“ po „X – Ostatní“).

Obrázek 9: Rozdělení kategorií tlaků na úrovni 1 mezi stanoviště, jiné druhy než ptáky a ptáky

Nejčastěji vykazované tlaky u stanovišť i druhů pocházely ze zemědělství, což odráží relativní rozsah využití zemědělské půdy a změny zemědělských postupů (intenzifikace a upuštění od extenzivního zemědělství). Extenzivní zemědělské hospodaření vytváří a zachovává polopřírodní stanoviště s různorodou faunou a flórou. Od padesátých let 20. století však intenzivnější a specializovanější zemědělství stále více přispívá k pokračující ztrátě biologické rozmanitosti. Nejvážněji jsou zasaženy travinné porosty, sladkovodní stanoviště, vřesoviště a křoviny, a vrchoviště, rašeliniště a močály. Ohrožena jsou zejména polopřírodní stanoviště závisející na zemědělství[16], jako např. travinné porosty, a jejich stav z hlediska ochrany je výrazně horší než u ostatních typů stanovišť, která nejsou na zemědělství závislá (45 % je hodnoceno jako špatných, ve srovnání s 31 % u ostatních stanovišť). Oproti roku 2015 z hodnocení zemědělských stanovišť vyplývá, že se stav z hlediska ochrany celkově zhoršil: podíl dobrého stavu poklesl ze 14 % na 12 % a podíl špatného stav se zvýšil z 39 % na 45 %. Pouhých 8 % zemědělských stanovišť vykazuje zlepšující se trend, zatímco 45 % vykazuje zhoršující se trend. Dotčeny jsou rovněž četné druhy ptáků, plazů, měkkýšů, obojživelníků, členovců a cévnatých rostlin a biologická rozmanitost zemědělské půdy nadále klesá.

[16] Halada, L., Evans, D., Romão, C. and Petersen, J. E., 2011, „Which habitats of European importance depend on agricultural practices?“, Biodiversity and Conservation, 20(11) 2 365–2 378.

Celkově je ve všech kategoriích jako druhý nejčastější typ tlaku uváděna změna hydrologických režimů (včetně víceúčelových změn spadajících do kategorie „K – Změna vodních režimů“ a hydrologické změny zařazené do jiných kategorií, např. A- Zemědělství), za nimiž následuje urbanizace a znečištění:

- tlaky týkající se změn vodního režimu pocházejí z více typů zdrojů. Například zemědělské odvodňovací činnosti představují 14 % a vodní elektrárny a 13 % všech tlaků souvisejících s hydrologií. Není nijak překvapivé, že tlaky spadající do této kategorie jsou zvlášť významné pro sladkovodní stanoviště a druhy ryb, ale i pro ekosystémy bohaté na uhlík, jako jsou vrchoviště, rašeliniště a močály,
- hlavní tlaky týkající se urbanizace zahrnují sport, turistiku a volnočasové aktivity a mají dopad zejména na mořská/pobřežní stanoviště. Přeměna přírodních a polopřírodních území na oblasti pro bydlení, osídlení nebo rekreaci má vliv zejména na stanoviště, jimiž jsou travinné porosty a lesy, a
- znečištění je zásadním tlakem pro řadu stanovišť a druhů, přičemž téměř polovina (48 %) tlaků týkajících se znečištění připadá na zemědělské činnosti, za nimiž následují znečištění z různých zdrojů (28 %, vykázáno v kategorii „J – Znečištění“) a urbanizace (21 %).

V relativním dopadu kategorií tlaků napříč stanovišti a skupinami druhů existují rozdíly:

- lesnické činnosti představují druhou největší kategorii vykázanou u druhů, která má vliv zejména na členovce, savce a nižší rostliny. U řady druhů závislých na lesích je hlášeno, že jsou dotčeny odstraňováním mrtvých, odumírajících nebo starých stromů (včetně nahodilé těžby), obhospodařováním lesů redukujícím pralesy a holosečím. Lesnictví je rovněž dominantní skupinou tlaků vykazovaných u většiny typů lesů v příloze I, což ukazuje na zhoršení stavu z hlediska ochrany oproti roku 2015: podíl dobrého stavu poklesl z 16 % na 14 % a hodnocení odhalila nárůst podílu špatného stavu z 27 % na 31 %,
- využívání druhů je největším tlakem u přezimujících a tažných ptáků; zahrnuje nezákonné střílení nebo zabíjení, lov a nahodilé usmrcování. Nedávný průzkum ve 26 evropských zemích vyčíslil roční úbytek způsobený lovením na nejméně 52 milionů ptáků[17]. Ostatní druhy dotčené využíváním zahrnují ryby, savce a plazy. Do nejvíce postižených skupin patří ryby, a to z důvodu mořského[18] a sladkovodního rybolovu. U savců je dopad dvojí:
    - velcí suchozemští savci, jako např. vlk obecný (*Canis lupus*), rys ostrovid *(Lynx lynx*) a vydra říční (*Lutra lutra*), jsou nejvíce vystaveni riziku nezákonného zabíjení;

[17] A Hirschfeld. *et al.*, 2019, „Bird-hunting in Europe: an analysis of bag figures and the potential impact on the conservation of threatened species“, *British Birds:* 153–166.

[18] Směrnice o ochraně přírodních stanovišť se prakticky nezabývá mořskými rybami (omezuje se na několik druhů anadromních ryb).

- malí kytovci, jako např. delfín obecný *(Delphinus delphis)* a sviňucha obecná (*Phocoena phocoena)*, jsou ovlivněni zejména vedlejšími úlovky v lovných zařízeních a dalšími účinky mořských rybolovných činností, jako jsou pokles populací dravých ptáků a vyrušování druhů; mořští savci jsou často ovlivňováni znečištěním z různých zdrojů, provozováním lodních a trajektových tras (z důvodu hluku pod vodou a srážek s loděmi) a také vojenskými operacemi (prostřednictvím kolizí s plavidly, vyrušování vojenským sonarem),

- vodní elektrárny jsou jediným nejvýznamnějším zdrojem tlaků spojených s energií pro stěhovavé a sladkovodní ryby. I když tlaky způsobené větrem, vlnami a přílivem představují riziko pro celou řadu druhů, ptáci jsou rovněž obzvláště zranitelnými, pokud jde o infrastrukturu pro přenos elektřiny a komunikační infrastrukturu. Rozšíření obnovitelné energie je klíčovou politikou EU s cílem pomoci řešit změnu klimatu (která sama o sobě vytváří výrazný a rostoucí tlak na biologickou rozmanitost), ale nevhodně koncipovaný a lokalizovaný rozvoj může dále zvyšovat tlaky na chráněné druhy a typy stanovišť;

- invazivní nepůvodní druhy představují vážnou a rostoucí hrozbu pro evropskou faunu a flóru. Jejich dopad se od posledního vykazovaného období výrazně zvýšil. „Invazivní druhy s významem pro Unii“[19] představují přibližně 20 % tlaků vykazovaných v této kategorii, přičemž mnohem více dopadů je hlášeno ze strany invazivních nepůvodních druhů, které dosud nejsou uvedeny jako druhy s významným dopadem na Unii. Invazivní nepůvodní druhy mají dopad více na stanoviště než na druhy, je ale známo, že mají přímý dopad na některé druhy ptáků, obojživelníků, ryb a cévnatých rostlin.

- ačkoliv změna klimatu nebyla vykazována jako obzvláště významný tlak v období 2013–2018, budoucí scénáře[20] předpokládají, že bude mít dramatický dopad na evropské rostliny a zvířata a povede ke zrychlenému úbytku biologické rozmanitosti a dezertifikaci v mnoha oblastech. Nejčastěji vykazovanými tlaky týkajícími se změny klimatu byly sucha a pokles srážek; představovaly 5 % všech vykazovaných tlaků majících dopad na obojživelníky.

4.2 Reakce (ochranná opatření)

Souběžně s podáváním zpráv o tlacích členské státy oznámily, zda byla či nebyla provedena většina opatření, která jsou zapotřebí u druhu nebo stanoviště s významem pro EU, jež vyžadují vyhlášení lokalit sítě Natura 2000. Tato opatření se zaměřují na zachování nebo obnovu dobrého stavu druhů a stanovišť a zahrnují konkrétní činnosti v terénu ke zmírnění

[19] Nařízení (EU) č. 1143/2014 o prevenci a regulaci zavlékání či vysazování a šíření invazních nepůvodních druhů obsahuje seznam invazivních nepůvodních druhů s významem pro Unii (Úř. věst. L 317, 4.11.2014, s. 35).

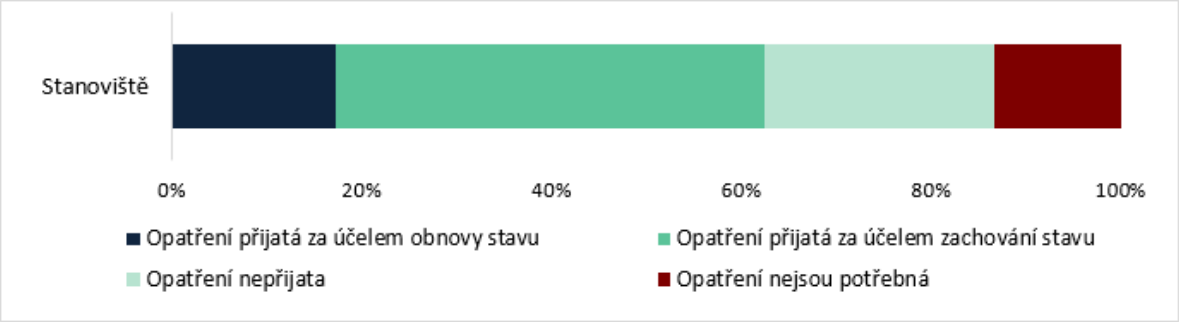
[20] Viz například: IPBES (2018), *The IPBES regional assessment report on biodiversity and ecosystem services for Europe and Central Asia*, Rounsevell, M. *et al.* Secretariat of the Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services, Bonn, Německo. 892 stran.

a odstranění dopadu minulých a současných tlaků. Členské státy jsou povinny přijmout nezbytná ochranná opatření pro lokality sítě Natura 2000.

Z jejich vnitrostátních zpráv vyplývá, že:

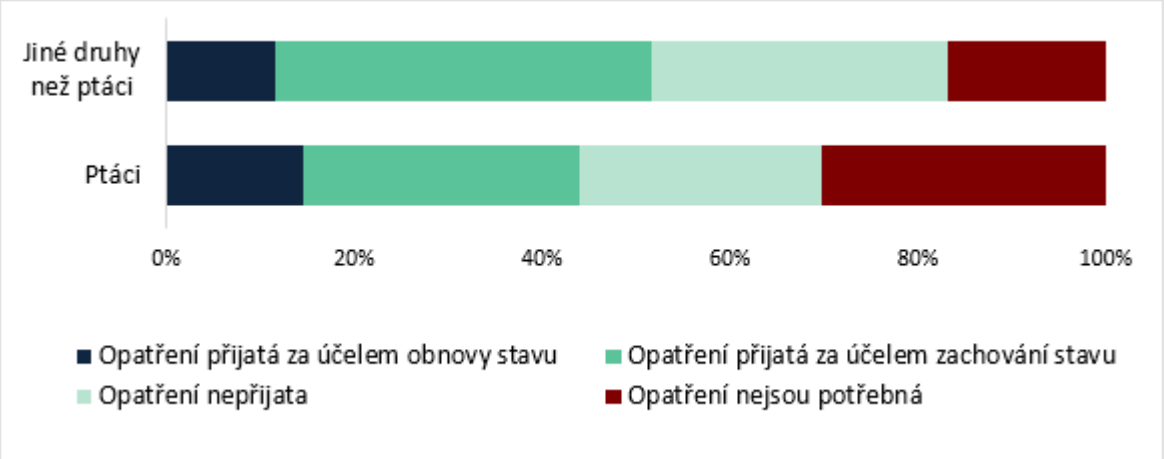
- většina opatření je uplatňována v rámci sítě Natura 2000 i mimo ni,
- přibližně u 60 % stanovišť členských států byla nezbytná opatření vykázána jako přijatá, a to především k zachování současného stavu nebo k obnově struktury a funkcí stanovišť; pouhá 4 % opatření, která byla vykázána jako přijatá, by měla zvětšit území stanoviště,
- zdaleka nejběžnější jsou ochranná opatření mající za cíl udržet zemědělské oblasti ve vhodném ekologickém stavu, a tím reagovat na tlaky ze zemědělství,

Obrázek 10: Stav provádění opatření na ochranu přírodních stanovišť (v % z hodnocení všech typů stanovišť provedených členskými státy)

- podobně je tomu i u druhů. Přibližně 40 % zpráv o ptácích a 50 % zpráv o jiných druzích než ptáci uvádí, že opatření byla přijata. Cílem největší části opatření přijatých u jiných druhů než ptáci je zachovat jejich současný stav. Opatření k obnově hrají méně významnou úlohu.

Obrázek 11: Stav provádění opatření na ochranu druhů (v % z hodnocení všech druhů provedeného členskými státy u druhů, které vyžadují vyhlášení lokality)

Navzdory opatřením členských států nedošlo ve vykazovaném období ke zlepšení opatření, stavu a trendů z hlediska ochrany; ve skutečnosti docházelo u řady druhů a typů stanovišť (včetně těch, u nichž je vyhlášení lokalit v rámci sítě Natura 2000 hlavním mechanismem provádění ochrany) k dalšímu zhoršení. Je tudíž jasné (a potvrzené zprávami), že členské státy nepřijaly nezbytná ochranná opatření (alespoň v požadovaném rozsahu) a v některých případech je ani odpovídajícím způsobem neidentifikovaly.

Z analýzy účinnosti opatření je vidět pozitivní korelace mezi přijatými opatřeními a dobrým stavem z hlediska ochrany u většiny skupin stanovišť a druhů. Ke zlepšení dále vedou proaktivní opatření k obnově (např. k obnovení struktury a funkcí).

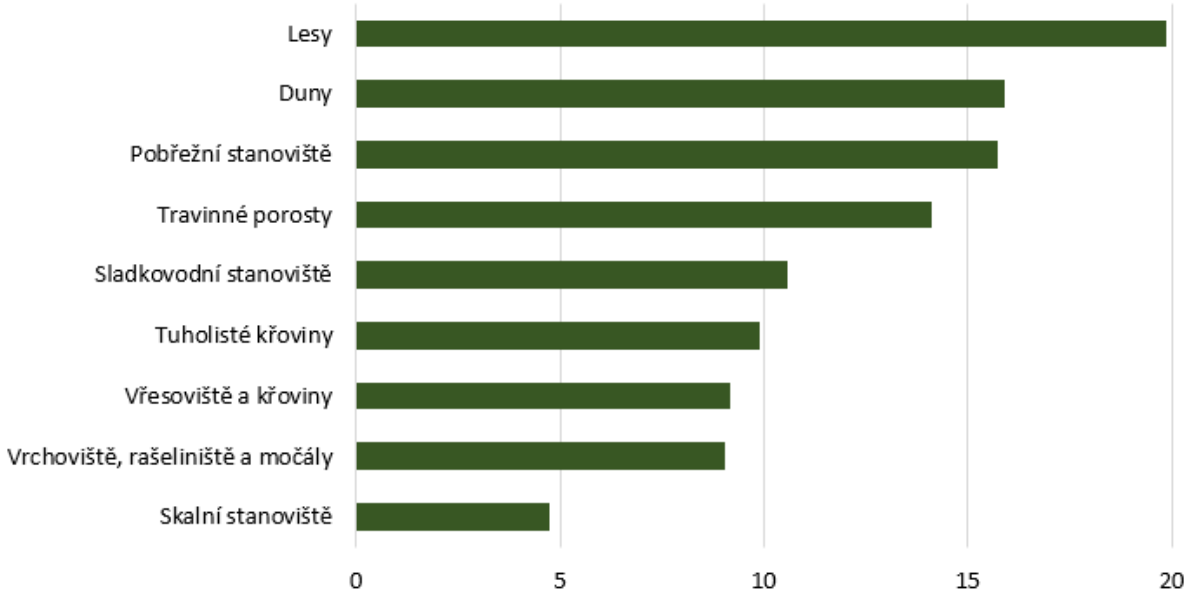
4.3 Potřeby obnovy u stanovišť

V případě, že je stav typu stanoviště ohodnocen jako „dobrý z hlediska ochrany“, znamená to, že jeho přirozené rozšíření, rozsah jeho území a jeho struktura a funkce jsou dostatečně rozsáhlé a v dobrém stavu; také jeho budoucí vyhlídky jsou pozitivní. V této souvislosti „obnova“ znamená:

1. zlepšení stavu (tj. kvality) stávajících oblastí stanoviště prostřednictvím cílených ochranných opatření a
2. zajištění dostatečné plochy za pomoci (znovu)vytvoření stanoviště (tj. vytvoření dalších oblastí stanoviště, jako např. obnovení mokřadních stanovišť ze zemědělské půdy, která byla dříve odvodněna, nebo rozšíření oblasti původních chráněných lesů).

Z posouzení požadavků na obnovu u typů stanovišť uvedených v příloze I vyplývá, že potřeby se mezi jednotlivými skupinami stanovišť a biogeografickými oblastmi výrazně liší.

Obrázek 12: Podíly plochy vykázané členskými státy, na níž se rozkládají skupiny stanovišť, na něž se vztahuje příloha I a u kterých je zapotřebí zlepšení

Pozn.: Z výpočtů byly vyloučeny Spojené království a stanoviště 8310 (přírodní jeskyně).

Z některých hlavních výsledků hodnocení vyplývá, že:

- oblast chráněných stanovišť, u nichž je zapotřebí zlepšení, podle odhadu dosahuje přibližně 215 000 km^2 (nebo 5 % území EU-27[21]). Největší potřeba existuje u lesů, kdy se u přibližně 19,5 % (asi 100 000 km^2) vyžaduje zlepšení, za nimiž následují pobřežní stanoviště s 16 % (asi 46 000 km^2), travinné porosty s 13,5 % (asi 33 000 km^2), sladkovodní stanoviště s 10,5 % (asi 13 500 km^2) a vrchoviště, vřesoviště a močály s 9 % (asi 10 900 km^2),
- nejméně 11 000 km^2 stanovišť uvedených v příloze I musí být (znovu) vytvořeno, aby se připojilo ke stávající oblasti s cílem zajistit dlouhodobou životaschopnost všech typů stanovišť. Skupiny stanovišť s největšími oblastmi, které musí být (znovu) vytvořeny, jsou lesy (4 600 km^2), travní porosty (1 900 km^2), vrchoviště, vřesoviště a močály (1 700 km^2) a pobřežní stanoviště (1 400 km^2). Celkově to platí pro 1–1,5 % celé stávající oblasti těchto skupin stanovišť,
- biogeografickými oblastmi s největší potřebou zlepšení stavu stávajících oblastí stanovišť jsou oblast kontinentální, středomořská, atlantská, atlantská mořská a boreální,
- řada stanovišť uvedených v příloze I, u nichž se vyžaduje obnova, je obzvláště bohatá na uhlík a nabízí významný potenciál pro ukládání a pohlcování uhlíku v nadzemní a podzemní biomase a v půdě. U přibližně 16 % těchto oblastí bohatých na uhlík musí

[21] Z výpočtů týkajících se potřeb obnovy je vyloučeno Spojené království.

být dosaženo zlepšení (154 000 km^2). Jejich obnova a zachování by mohly významně přispívat ke zmírnění klimatických změn a

- vzhledem k tomu, že údaje z monitorování nejsou dostatečné, oblasti stanovišť uvedených v příloze I, které potřebují obnovit, jsou pravděpodobně mnohem větší než současné odhady. Je třeba celkové zmapování oblastí bohatých na uhlík a oblastí s vysokou přírodní hodnotou, účinků obhospodařování, stavu přírodního stanoviště a dalších faktorů, jehož cílem bude informovat rozhodování o prioritách obnovy. Je třeba se zabývat také potřebami obnovy u ptáků a ostatních druhů, údaje o nich ale v současné době nejsou vykazovány.

5. Úloha sítě Natura 2000

Síť Natura 2000 tvoří zvláště chráněné oblasti klasifikované podle směrnice o ochraně ptáků a zvláštní oblasti ochrany vymezené podle směrnice o ochraně přírodních stanovišť[22]. Představuje největší koordinovanou síť chráněných oblastí na světě a je hlavním nástrojem v EU pro zachování/obnovu stavu chráněných stanovišť a druhů z hlediska jejich ochrany.

Ke konci roku 2019 síť Natura 2000 tvořilo 27 852 lokalit s plochou 1 358 125 km^2. Zaujímá 17,9 % pevninského území EU a 9,7 % jeho mořských vod. Její rozloha se v jednotlivých členských státech výrazně liší: rozloha jejího pevninského území se pohybuje od 8 % v Dánsku po 38 % ve Slovinsku a na moři je její rozloha od 2 % v Itálii po 46 % v Německu[23].

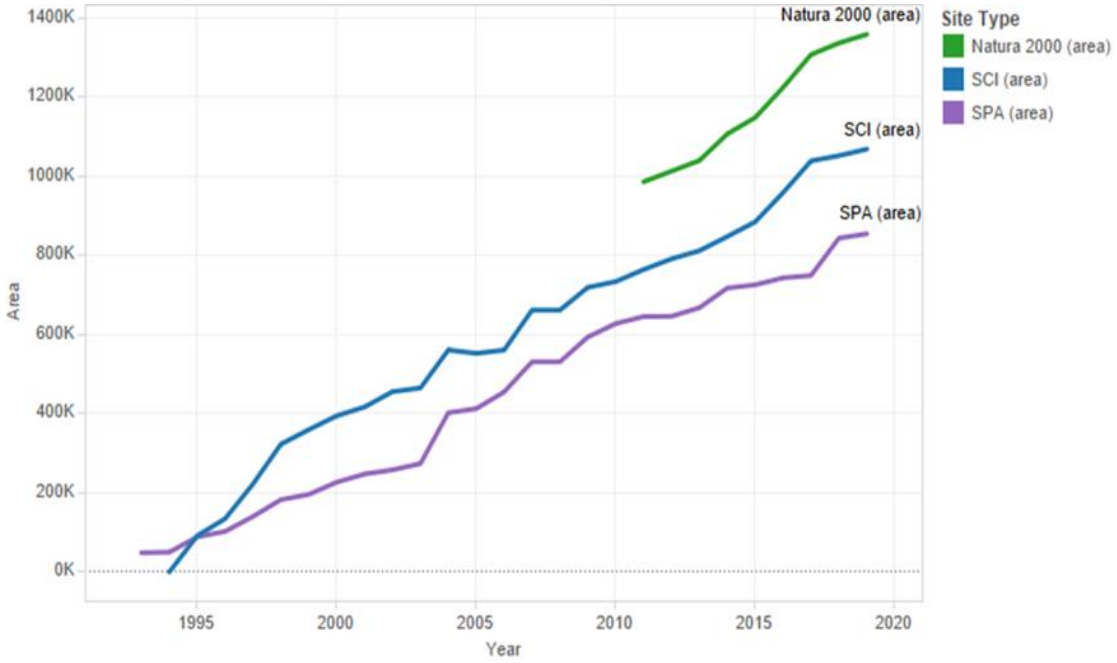
Od posledního vykazovaného období:

- se plocha sítě na moři zdvojnásobila,
- počet vyhlášených zvláštních oblastí ochrany se díky 7262 nově vyhlášeným oblastem více než zdvojnásobil a
- počet lokalit, u nichž bylo vykázáno, že mají komplexní plány řízení, výrazně vzrostl.

[22] Podle směrnice o ochraně stanovišť členské státy navrhují „lokality významné pro Společenství“, které Komise následně zařadí na biogeografické seznamy. Členské státy mají poté šest let na to, aby zvláště chráněné oblasti a zvláštní oblasti ochrany vyhlásily.

[23] Jedná se o číselné údaje týkající se mořských oblastí do 200 námořních mil od pobřeží; nezahrnují lokality sítě Natura 2000 na rozšířeném kontinentálním šelfu (týká se Irska, Portugalska a Spojeného království).

Obrázek 13: Celková plocha sítě Natura 2000 v km², 1993–2019

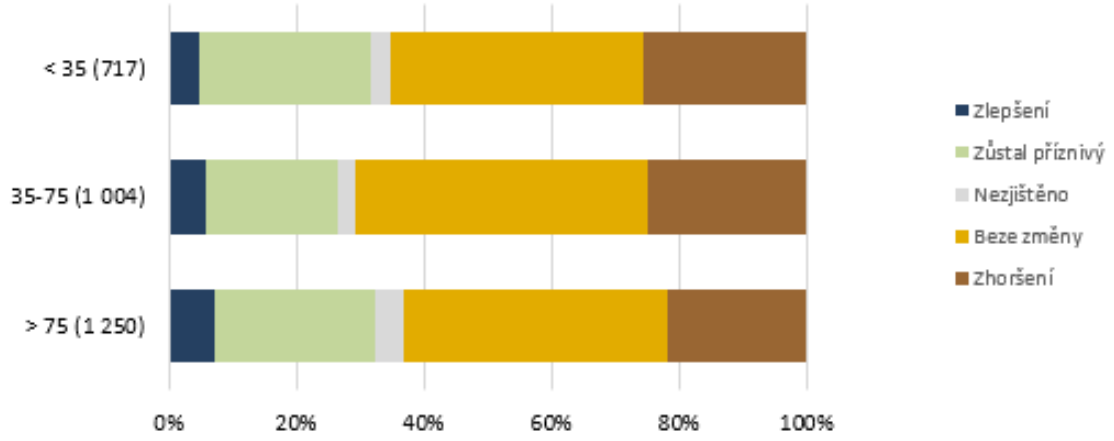
Pozn.: Číselné údaje se týkají EU-28 a zahrnují zvláště chráněné oblasti, lokality významné pro Společenství, zvláštní oblasti ochrany a navrhované lokality významné pro Společenství (které společně tvoří modrou linii lokalit významných pro Společenství). V mnoha případech jsou lokality sítě Natura 2000 (částečně nebo úplně) zvláště chráněnými oblastmi i zvláštními oblastmi ochrany / lokalitami významnými pro Společenství. Z důvodu omezení nakládání s údaji GIS byla oblast sítě Natura 2000 po roce 2010 vypočítávána pouze systematicky.
Zdroj: Databáze sítě Natura 2000

5.1 Účinnost sítě Natura 2000

Stávající vykazování neposkytuje informace, které by umožňovaly přímo srovnávat stav druhů a stanovišť z hlediska jejich ochrany uvnitř sítě Natura 2000 a mimo ni. Proto jsme posoudili ostatní potenciální ukazatele z hlediska účinnosti, jako jsou vazba mezi zastoupením druhů a stanovišť v síti a jejich podíl, pokud jde o vykázání dobrého stavu nebo zlepšujících se trendů. Z výsledků vycházejících z hodnocení členských států vyplývá, že:

- druhy a stanoviště budou mít v průměru vyšší pravděpodobnost, že budou ohodnoceny dobrým stavem z hlediska ochrany, jestliže je oblast nebo populace jejich stanoviště dostatečně zastoupena (> 75 %) v síti oproti těm, které v ní mají menší zastoupení. Nejpatrnější je to v případě dun a lesů a u obojživelníků a ryb a
- typy stanovišť s vysokým zastoupením (>75 %) v lokalitách sítě Natura 2000 vykazují (o něco) více zlepšení a méně zhoršení než ty, které jsou méně dostatečně zastoupeny. Zdá se, že z pokrytí sítě Natura 2000 těžily zejména vrchoviště, rašeliniště a močály, u nichž bylo vykázáno zlepšení o více než 8 %. Stanoviště, u nichž bylo zaznamenáno nejvýraznější zlepšení, např. suchá atlantská pobřežní vřesoviště s vřesovcem těkavým *(Erica vagans),* a pobřežní duny porostlé jalovcem *(Juniperus),* jsou v síti ve značné míře chráněna.

Obrázek 14: Změny stavu z hlediska ochrany a trendů u stanovišť uvedených v příloze I v rámci různých tříd pokrytí sítí Natura 2000 (<35 %, 35%–75%, >75%)

Pozn.: „Zlepšení“ znamená, že se stav posouzený jako nedostatečný nebo špatný zlepšil nebo se stal dobrým, „zůstal příznivý“ u posouzení, která si zachovala svůj dobrý stav, zůstal „beze změny“, pokud se jednalo o stav hodnocený jako nedostatečný nebo špatný a u nějž nedošlo ke zlepšení nebo zhoršení, „zhoršil“ v případě stavu hodnoceného jako nedostatečný nebo špatný, který se dále zhoršil nebo změnil z dobrého na nedostatečný nebo špatný, a stav „nezjištěno“ v případě hodnocení bez trendu. Počet hodnocení provedených u jednotlivých skupin je uveden v závorce. Celkový počet hodnocení je 2 970.

Vykázané informace nám celkově neumožňují učinit jednoznačné závěry, pokud jde o účinnost sítě Natura 2000. To je zapříčiněno zejména omezeným monitorováním, především běžnou praxí monitorovat jen vzorek lokalit sítě Natura 2000. Pro uspokojivé posouzení účinnosti opatření souvisejících se sítí Natura 2000 by mělo monitorování zahrnovat shromáždění více údajů o oblastech uvnitř sítě a mimo ni a o kvalitě řízení ochrany.

Navzdory určitým pozitivním náznaků ohledně přispění sítě ke stavu z hlediska ochrany dostupné informace jasně naznačují, že jejich plný potenciál dosud nebyl využit a že je třeba vyřešit významné nedostatky při provádění.

6. Závěry a výhled

Toto hodnocení stavu z hlediska ochrany představuje nejrozsáhlejší a nejúplnější kontrolou stavu přírody, která byla dosud v EU provedena. Poskytuje pevný základ pro vyhodnocení provádění směrnic o ochraně přírody a spolehlivé východisko pro měření pokroku dosaženého v rámci nové strategie v oblasti biologické rozmanitosti pro rok 2030.

Z hodnocení vyplývá, že EU zatím nedokázala zastavit úbytek chráněných typů stanovišť a druhů, o jejichž zachování EU usiluje. Hlavní tlaky týkající se využívání půdy a vody, které

vedly ke znehodnocování přírodního prostředí, stále přetrvávají a v jejich důsledku nebylo z velké části dosaženo cíle pro rok 2020, jímž je zastavit a měřitelně zvrátit zhoršování stavu druhů a stanovišť.

Inspirativní úspěšné příběhy ze všech členských států ukazují, čeho lze dosáhnout prostřednictvím cílených opatření, často podporovaných iniciativami v rámci programu EU LIFE[24] nebo specializovanými agro-environmentálními programy v rámci společné zemědělské politiky. Tohoto úspěchu však není dosahováno v dostatečném rozsahu.

Pokrok v provádění obou směrnic za posledních šest let (významné rozšíření sítě Natura 2000 a více lokalit s plány řízení) nepostačuje ke zlepšení stavu z hlediska ochrany. Zřízení plně funkční sítě chráněných oblastí dosud není dokončeno, zejména pokud jde o mořské prostředí. Kromě toho však musí být zavedena u mnoha lokalit nezbytná ochranná opatření, vycházející z jasně definovaných cílů v oblasti ochrany. Nebyly realizovány potřebné investice do přírody, mimo jiné pokud jde o obnovu v rámci sítě chráněných oblastí a mimo ni. Požadavky týkající se přírody nebyly dostatečně začleněny do klíčových politik upravujících využívání půdy a vody, aby byly překonány tlaky, které mohou plynout z odvětví jako zemědělství a lesnictví. Je třeba ještě dohodnout a zavést opatření pro řízení rybolovu u řady mořských lokalit sítě Natura 2000. Rostoucí hrozbou je dále změna klimatu, kdy je předvídán prudký nárůst tlaků a přímých a nepřímých vlivů na druhy a stanoviště, jako například v důsledku změn ve využívání půdy a umístění nebo kvality stanoviště.

Toto hodnocení zdůrazňuje nutnost zásadní změny při přijímání opatření, chceme-li mít významnou šanci přivést biologickou rozmanitost Evropy na cestu k obnově do roku 2030, jak předpokládá nová strategie v oblasti biologické rozmanitosti[25]. V opačném případě bude pokračovat rozpad nejen našeho společného přírodního dědictví, ale i životně důležitých služeb, které toto dědictví skýtá, jež jsou základem lidského zdraví a prosperity.

Nová strategie EU v oblasti biologické rozmanitosti do roku 2030 poskytuje potřebný rámec pro tuto transformační změnu. Společně s dalšími iniciativami na základě Zelené dohody stanoví vysoce ambiciózní a praktický program opatření zaměřených mimo jiné na rozšiřování plochy právně chráněných a účinně řízených oblastí a předložení návrhu plánu obnovy přírody EU.

Toto hodnocení přírody zdůrazňuje, že existuje významný potenciál pro obnovu chráněných stanovišť, pokud jde jak o jejich současný stav, tak o dodatečnou plochu, která je zapotřebí k tomu, aby bylo dosaženo příznivého stavu z hlediska ochrany. To zahrnuje obnovu stanovišť bohatých na uhlík, která mohou přinášet vedlejší výhody, pokud jde o zmírňování změny klimatu. Toto hodnocení rovněž přímo souvisí s měřením úspěchu opatření v rámci strategie, pokud jde o řešení širších tlaků spojených s využíváním půdy a vody zdrojů,

[24] https://ec.europa.eu/easme/en/life

[25] Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů, *Strategie EU v oblasti biologické rozmanitosti pro rok 2030 – Navrácení přírody do našeho života* (COM/2020/380 final); https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:52020DC0380.

zejména s ohledem na zemědělství, které mělo za následek nejvyšší počet špatných hodnocení druhů a stanovišť ve všech členských státech. V kombinaci se strategií „od zemědělce ke spotřebiteli“[26] by opatření na podporu ekologického zemědělství, snížení používání a rizika pesticidů, ochranu a obnovu půdních ekosystémů a k posílení krajinných prvků u zemědělské půdy měla podporovat obnovu druhů a stanovišť chráněných na základě směrnic o ochraně přírody, včetně opylovačů a jejich stanovišť.

Nová strategie v oblasti biologické rozmanitosti zdůrazňuje, že boj proti úbytku biologické rozmanitosti musí být založen na spolehlivých vědeckých poznatcích. Členské státy musí i nadále zlepšovat kvalitu a úplnost svých monitorovacích systémů s cílem podpořit budoucí podávání zpráv. Pozorování / dálkový průzkum Země, ostatní technologie a nástroje (např. modelování) a výsledky výzkumných/inovačních činností a občanských věd by mohly doplnit a podpořit stávající monitorování a podávání zpráv. Tento potenciál je třeba otestovat a využít k tomu, aby se usnadnila činnost subjektů podávajících zprávy.

Další hodnocení stavu přírody v EU, které je plánováno na rok 2026, by mělo významně přispět k měření pokroku směrem k dosažení cílů nové strategie v oblasti biologické rozmanitosti.

[26] Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů, *Strategie „od zemědělce ke spotřebiteli“ pro spravedlivé, zdravé a ekologické potravinové systémy* (COM/2020/381 final); https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:52020DC0381